

In Memoriam: Sakoentela Hoebba

door Jerry Dewnarain

De talentvolle schrijfster Sakoentela is heengegaan. Eigenlijk zou de Surinaamse vlag op 30 april 2021 halfstok moeten hebben gehangen. Suriname is op deze dag een getalenteerde auteur kwijtgeraakt. Haar heengaan is te vroeg, te vroeg voor de Surinaamse literaire wereld. We hadden nog zo kunnen genieten van haar pennenvruchten. Maar wie schrijft, die blijft (!)...voor eeuwig, want Sakoentela Hoebba heeft ons twee mooie boeken achtergelaten waarin wij haar kunnen vieren, haar leven kunnen vieren. Fysiek is zij niet meer, maar haar geest (in haar kleine oeuvre) blijft!

Sakoentela Hoebba - Kalka (Wanica, 7 augustus 1958-30 april 2021) studeerde in 2013 samen met Iraida van Dijk en Karin Lachmising af aan de Schrijversvakschool Paramaribo. 'De lottowinnaar' is haar debuut en haar tweede (tevens laatste boek) is de jeugdroman 'Een schoolvakantie'. In 2015 zijn de boeken van Sakoentela Hoebba ('De lottowinnaar') en Iraida van Dijk ('Geen weg terug') gepresenteerd in de Openbare Bibliotheek (OBA) van Amsterdam. Deze debuten waren hun afstudeeropdracht. Uitgeverij In de Knipscheer in Nederland gaf de boeken uit. Volgens deze uitgeverij zond Hoebba in 2014 haar eerste manuscript van elf verhalen in. Zo verscheen in 2015 'De lottowinnaar'. Bij de presentatie van deze verhalenbundel in oktober 2015 in de OBA moest zij vanwege een chemokuur verstek laten gaan. Vorig jaar, 2020, kwam na een periode van tijdelijk herstel haar tweede boek uit, de jeugdroman 'Een schoolvakantie'. Hoebba mag getypeerd worden als een schrijfster die in de voetsporen van Bea Vianen is getreden. Beiden hebben heel precies (beeldend) middels hun taalgebruik decultuur en het leven van onder andere de nakomelingen van de Brits-Indische contractanten vastgelegd, in zowel poëzie als in proza (epiek). Vianens gedichtenbundel 'Cautal' (1965, p.8) laat al direct een opmerkelijk taalgebruik zien. Eveneens lijkt het erop alsof Vianen als dichter profiteert van de ademruimte die in de poëzie in Nederland gecreëerd is door de Vijftigers: de vrijheid van vorm, en de door associaties gecreëerde verbeeldingskracht en zintuiglijkheid.

Mera diel, mijn hart
woorden maken buitelingen
padigeel, sindurood*
buigt de avond uit de sankh* *)

**) sindurood [sic]: vermiljoen, het rood dat Hindoestaanse vrouwen in de haarscheiding aanbrenge.*

(Noot JD: Het dragen van sindhur na de huwelijksvoltrekking is een traditioneel en cultureel gebruik. Van oudsher uit de vrouw met dit gebruik haar respect voor haar man en zijn lange leven. Dat is waarom weduwes geen sindhur dragen. De rode sindhur staat symbool voor het veelbelovende en de onschendbaarheid.)

****) sankh: grote schelp voor ceremoniële hoorngeluiden.*

Het gaat in 'Cautal' om liefdesliederen, maar tegelijk wordt de psyché van de emigrant al duidelijk gesteld in de tegenstelling tussen liefde en liefdeloosheid of scheiding. Die scheiding zien wij ook in het verhaal 'Sindhur' dat Hoebba evenals Vianen als motief gebruikt. De sindhur heeft in beide gevallen de functie van metafoor. Nána is overleden, waardoor Náni nu weduwe is geworden:

haar sindhur dient weggewassen te worden. Ze is geen getrouwde vrouw meer. Op de dag dat Nána overleed, brachten een paar vrouwen Náni naar de badkamer en wisten de sindhur weg. De rode kleurstof vermengde zich met de hete tranen van Náni en zocht daarna zijn weg in een kronkelige streep naar de afvoer. Dat was de laatste keer dat ik haar zag huilen. Zelfs bij de crematie van Nána hield ze haar ogen droog. Sindsdien werd het haar steeds dunner, steeds grijzer. Het zilveren busje met de sindhur zag ik nooit meer. Náni lachte ook nooit meer...'

(Uit: *De lottowinnaar*, verhaal Sindhur, p. 14).

Met de natuur, plekken in en buiten Paramaribo, locaties als Nieuw Nickerie, Mariënborg, en Nieuw-Amsterdam associëren zowel Bea Vianen als Sakoentela Hoebba hun indrukken. Plaats is een belangrijk structurelement in hun werk.

Nieuw Nickerie

Wij wilden het toen al houden

Voor wat het was: Zandweg die je

meteen herkende Aan de geur van oleander ...

(Bron: Vianen, Bea, 1986. Over de grens; gedichten 1976-1986. Haarlem: In de Knipscheer, pagina 52).

Dit gedicht wekt bij mij een nostalgisch gevoel op van een verleden dat verloren is. De zandweg zal niet meer bestaan en de geur van oleander zal ook niet meer zijn zoals hij werd opgesnoven. Bij dit gedicht zien wij dat Bea Vianen erin slaagt de stemmingen die de onmiddellijke omgeving bij haar oproept, aan ons door te geven. Ze doet dat niet door ons te vertellen, hoe zij (althans, de al dan niet biografische 'wij' die impliciet aanwezig is) zich voelt, maar ze laat ons dat zelf voelen, met als voornaamste middel een onverdunde beschrijving van de waarneming: tegelijk nauwkeurig, maar psychologisch nauwkeurig. Ze bezit, misschien wel meer dan wie dan ook, een inwendige voelspriet om af te stemmen op de landelijke uitstraling van het oude landschap in Suriname.

In het tweede boek van Hoebba, de jeugdroman 'Een schoolvakantie' roept de schrijver hetzelfde gevoel bij mij op. Deze jeugdroman is zo herkenbaar voor iemand die op boiti is opgegroeid! Het roept oude herinneringen op en wekt een nostalgisch verlangen. Haar beschrijving van het meloenenveld van buurman Armand is vlijmscherp. Door de woorden, de handelingen in het verhaal, ruik ik als het ware het meloenenveld, ook de geur van die djamoentak waarmee Armand zijn meloenenveld, dat in brand stond, probeerde te doven. De lucht van het verbrande gras zou ik evengoed ook gemakkelijk kunnen plaatsen.

Langzaam liep hij door de dichte rook de anderen tegemoet. De aanwijzingen werden in zeker vier talen gegeven en de jongens renden van links naar rechts. De een met een emmer water, de ander met een vuil verfblik djamoentakken. Hij zag buur Armand

met een djamoentak staan die voor een deel was afgebrand.... Het duurde bijna een uur voordat hij het vuur had gedoofd (p.30/31).

Sakoentela Hoebba, *De lottowinnaar*. Verhalen. In de Knipscheer, 2015.
ISBN 978-90-6265-885-5.

Sakoentela Hoebba, *Een schoolvakantie*. Haarlem: In de Knipscheer. 2020.
ISBN 9789493214057.

Bea Vianen, *Cautal*. Paramaribo: Drukkerij Lionarons, Paramaribo, 1965.

Bea Vianen, *Over de grens; gedichten 1976- 1986*. Haarlem: In de Knipscheer. 1986.
ISBN 978906265231

Bron: *De Ware Tijd-Literair*, vrijdag 7 mei 2021